

IZUM - Institut informacijskih znanosti

NUK - Narodna in univerzitetna knjižnica

UGOTAVLJANJE USPOSOBLJENOSTI ZA VZAJEMNO KATALOGIZACIJO V SISTEMU COBISS.SI

Na podlagi 44. člena in 47. člena Zakona o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02) je ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za sodelovanje v vzajemni katalogizaciji v pristojnosti knjižničnega informacijskega servisa (IZUM) in nacionalne knjižnice (NUK).

K temu dokumentu je podal pozitivno mnenje Nacionalni svet za knjižnično dejavnost na seji dne 18. 6. 2012.

I. Kategorije dovoljenj za vzajemno katalogizacijo

(1) Strokovni delavci knjižnic, ki so vključene v sistem COBISS.SI, lahko sodelujejo v procesu vzajemne katalogizacije ter kreirajo in redigirajo bibliografske zapise za vzajemno bazo podatkov, če imajo za to potrebna dovoljenja/pooblastila.

(2) Kategorije dovoljenj/pooblastil za kreiranje bibliografskih zapisov so naslednje:

Dovoljenje A - pooblastila za vzajemno katalogizacijo monografskih publikacij (knjig) ter za kreiranje zbirnih zapisov in zapisov za izvedena dela.

Dovoljenje B - pooblastila za vzajemno katalogizacijo sestavnih delov in kontinuiranih virov

B1 - pooblastila za vzajemno katalogizacijo sestavnih delov

B2 - pooblastila za vzajemno katalogizacijo kontinuiranih virov

Dovoljenje C - pooblastila za vzajemno katalogizacijo neknjižnega gradiva

Dovoljenje D - pooblastila za vzajemno katalogizacijo antikvarnega gradiva

(3) Vsa navedena dovoljenja vključujejo tudi pooblastila za prevzemanje zapisov iz formata MARC 21 (WorldCat, ISSN ...) in pooblastila za redakcijo zapisov v COBIB.

(4) Katalogizatorji, ki zapise samo prevzemajo iz vzajemne baze podatkov COBIB, dovoljenj iz točke (2) ne potrebujejo.

II. Postopek pridobitve dovoljenj za vzajemno katalogizacijo

(1) Postopek za pridobitev dovoljenj se lahko začne, če kandidat, ki želi pridobiti dovoljenje, izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima univerzitetno izobrazbo bibliotekarske smeri ali
- ima univerzitetno izobrazbo druge smeri in opravljen bibliotekarski izpit,
- je opravil usposabljanje, ki je obvezno za pridobitev dovoljenja A in določeno v programu izobraževanja za vzajemno katalogizacijo (NUK/IZUM),
- je v testnem okolju sistema COBISS.SI samostojno kreiral najmanj 30 bibliografskih zapisov s pripadajočimi normativnimi zapisi za različne vrste monografskih publikacij (knjig).

(2) Za **pridobitev dovoljenja kategorije A** mora knjižnica poslati IZUM-u vlogo na obrazcu, ki je dostopen na spletni strani IZUM. Če kandidat ni zaposlen v knjižnici, lahko vlogo predloži IZUM-u sam. Če IZUM na podlagi podatkov iz vloge ali svojih evidenc ter evidenc NUK-a ugotovi, da kandidat ne izpolnjuje pogojev iz točke (1) ali da o tem obstaja dvom, kandidata pisno pozove, da v 15 dneh od prejema poziva dostavi IZUM-u potrebna dokazila. Če kandidat v danem roku vloge ne dopolni, se vloga zavrže.

(3) NUK in IZUM sta dolžna v 40 dneh po prejemu popolne vloge iz točke (2) preveriti, ali so zapisi iz četrte alineje točke (1) kreirani v skladu z veljavnimi katalogizacijskimi pravili in v skladu s pravili formata COMARC, ter o rezultatu preverjanja obvestiti kandidata. Če zapisi niso skladni s katalogizacijskimi pravili ali s formatom COMARC, mora biti obvestilu priložen seznam napak v zapisih. Postopek preverjanja zapisov se ponavlja, dokler zapisi niso skladni s katalogizacijskimi pravili in s formatom COMARC, vendar največ trikrat.

(4) Če IZUM in NUK pri tretjem preverjanju ugotovita, da zapisi niso skladni s katalogizacijskimi pravili oziroma s formatom COMARC, se mora kandidat ponovno udeležiti usposabljanja za vzajemno katalogizacijo, ki je obvezno za pridobitev dovoljenja in določeno v programih izobraževanja IZUM in NUK, kreirati novih 30 zapisov v testnem okolju in IZUM-u ponovno poslati vlogo za pridobitev dovoljenja kategorije A - točka (2).

(5) Vsa korespondenca med kandidatom, IZUM-om in NUK-om poteka po elektronski pošti.

(6) Ko so zapisi skladni s katalogizacijskimi pravili in ustrezajo zahtevam formata COMARC, lahko kandidat pristopi k opravljanju preizkusa znanja pred komisijo. Komisijo za preizkus znanja sestavljata pooblaščen strokovna delavca NUK-a in IZUM-a. Preizkusi znanja pred komisijo potekajo izmenično v NUK-u in IZUM-u, in sicer po terminskem planu, ki je objavljen na njunih spletnih straneh. Kandidat se prijavi k preizkusu znanja z obrazcem, ki je dostopen na spletni strani IZUM. Kandidatovo prijavo mora IZUM prejeti najmanj deset dni pred dnevom preizkusa znanja, objavo pa najmanj tri dni pred dnevom preizkusa znanja.

(7) Pri preizkusu znanja pred komisijo kandidat kreira zapise za štiri monografske publikacije (knjige) po izboru komisije, za kar ima na voljo največ 120 minut. Pri tem kandidat lahko uporablja priročnike za delo v sistemu vzajemne katalogizacije COBISS in bibliografsko obdelavo knjižničnega gradiva. Komisija je dolžna preveriti ustreznost kreiranih

bibliografskih in normativnih zapisov ter o rezultatu obvestiti kandidata v roku 7 dni od dneva preizkusa znanja. Uspeh kandidata na preizkusu znanja komisija oceni z »opravil« ali »ni opravil«, kar člana komisije potrdira s podpisom zapisnika o preizkusu znanja.

(8) Če kandidat preizkusa znanja ne opravi, ima možnost ponovnega opravljanja preizkusa znanja. Kandidat se prijavi k ponovnemu opravljanju preizkusa znanja skladno s točko (6). Če od zadnjega preizkusa znanja preteče več kot dve leti ali če kandidat preizkusa znanja ne opravi tudi v tretje, se mora ponovno udeležiti usposabljanja za vzajemno katalogizacijo po programu izobraževanja za vzajemno katalogizacijo (NUK/IZUM), kreirati novih 30 zapisov v testnem okolju in ponovno začeti postopek za pridobitev dovoljenj skladno s točko (2).

(9) Osebi, ki je opravila preizkus znanja, NUK in IZUM izdeta skupno potrdilo o usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo monografskih publikacij (knjig) in pridobitvi dovoljenja kategorije A.

(10) Pogoja za začetek postopka za **pridobitev dovoljenj za vzajemno katalogizacijo drugih vrst gradiva po izbiri (kategorije dovoljenj B1, B2, C in D)**:

- uspešno opravljeno usposabljanje na tečajih po programu izobraževanja za vzajemno katalogizacijo (NUK/IZUM) in
- v testnem okolju sistema COBISS.SI samostojno kreiranih najmanj 10 bibliografskih zapisov za kontinuirane vire, sestavne dele in neknjižno gradivo oziroma samostojno kreirani 3 zapisi za antikvarno gradivo.

(11) Nadaljnji postopek (vloga, preverjanje zapisov, preizkus znanja) je za vsako kategorijo dovoljenja enak kot pri dovoljenju kategorije A.

III. Ugotavljanje kakovosti bibliografskih zapisov in veljavnosti dovoljenj za vzajemno katalogizacijo

(1) Za kakovost zapisov, ki jih katalogizatorji prispevajo v COBIB in CONOR, so v prvi vrsti odgovorne knjižnice, ki so dolžne izvajati nadzor nad delom svojih katalogizatorjev. Knjižnice in katalogizatorji, ki sodelujejo v sistemu vzajemne katalogizacije, se morajo zavedati, da njihovo delo vpliva tudi na delo drugih knjižnic in katalogizatorjev v sistemu. Vsakemu katalogizatorju začetniku je treba določiti mentorja, ki nadzoruje kakovost njegovih zapisov najmanj 12 mesecev po pridobitvi dovoljenj za vzajemno katalogizacijo posameznih vrst gradiva. Če ima knjižnica samo enega katalogizatorja (začetnika), za mentorstvo poskrbita NUK in IZUM.

(2) Kakovost bibliografskih in normativnih zapisov v sistemu COBISS.SI spremljajo tudi za to pooblaščen strokovni delavci (revizorji), ki jih imenujeta NUK in IZUM po kriteriju kompetentnosti za ocenjevanje kakovosti zapisov. Ob tem se dvakrat letno opravi preverjanje najmanj 50 naključno programske izbranih bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov. Imetnika dovoljenj, katerega bibliografski in pripadajoči normativni zapisi niso skladni s katalogizacijskimi pravili oziroma pravili formata COMARC, NUK in

IZUM na napake opozorita. O tem obvestita tudi odgovorno osebo knjižnice, kjer je imetnik dovoljenj zaposlen ali za katero kreira bibliografske zapise.

(3) Če revizorji tudi po tretjem opozorilu ugotovijo večjo neskladnost kreiranih zapisov s katalogizacijskimi pravili oziroma pravili formata COMARC ali če obstajajo dokazi, da je imetnik dovoljenj uporabniško ime in geslo za delo v sistemu vzajemne katalogizacije razkril drugi osebi ali pri ažuriranju bibliografskih zapisov zlorabil pooblastila, NUK in IZUM o tem obvestita odgovorno osebo knjižnice in Svet članic COBISS. O ukrepih za rešitev problema (začasno ali trajno deaktiviranje pooblastil za kreiranje novih zapisov, napotitev katalogizatorja na dopolnilno izobraževanje) odloča delodajalec katalogizatorja, ki je dolžan o sprejetih ukrepih pisno obvestiti Svet članic COBISS v roku 30 dni od prejete obvestila.

(4) Imetnik dovoljenj mora v treh letih v vzajemni bazi podatkov COBIB.SI kreirati skupaj najmanj 100 novih bibliografskih zapisov (ne glede na vrsto gradiva in vključno s prevzetimi in dopolnjenimi zapisi iz WorldCata, mreže COBISS.Net in iz drugih tujih baz podatkov), sicer mu veljavnost dovoljenj preneha. Preverjanje števila kreiranih zapisov se začne tri leta po pridobitvi dovoljenja kategorije A in se nato izvaja programsko vsak dan. O prenehanju veljavnosti dovoljenj je imetnik dovoljenj obveščen programsko na njegov e-naslov.

(5) V primeru prenehanja veljavnosti dovoljenj IZUM poskrbi, da se strokovnemu delavcu deaktivirajo pooblastila za kreiranje zapisov v sistemu COBISS.SI.

(6) Oseba, ki ji je veljavnost dovoljenj prenehala, se mora za ponovno pridobitev dovoljenj udeležiti tečaja *Katalogizacija – izpopolnjevalni* v NUK-u in opraviti preizkuse znanja za vrste gradiva po svoji izbiri v roku enega leta od prenehanja veljavnosti dovoljenj, sicer lahko dovoljenja ponovno pridobi po postopku, predpisanem v II. poglavju tega dokumenta.

IV. Evidenca izdanih in veljavnih dovoljenj

(1) Evidenco izdanih in veljavnih dovoljenj vodi IZUM. Trajno se hranijo vse vloge, dokazila in korespondenca, vezana na izdajo in prenehanje veljavnosti dovoljenj.

(2) Vpogled v evidenco izdanih in veljavnih dovoljenj je možen pod pogoji in na način, ki je skladen z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

V. Prehod iz COBISS2 na COBISS3/Katalogizacijo

(1) Pred prehodom knjižnic na COBISS3 se morajo katalogizatorji obvezno udeležiti dvodnevnega tečaja *Prehod na COBISS3/Katalogizacijo*, ki ga izvaja IZUM. Za katalogizatorje, ki jim je obdelava gradiva le občasna zadolžitev (manj kot 100 kreiranih zapisov v zadnjih treh letih), je pred tem obvezna tudi udeležba na enodnevnem tečaju *Katalogizacija – izpopolnjevalni* v NUK-u.

(2) Po zaključenem tečaju *Prehod na COBISS3/Katalogizacijo* dobijo katalogizatorji dostop do testnega okolja, kjer se lahko s kreiranjem zapisov za različne vrste gradiva usposablajo za prehod na COBISS3. Sledi preverjanje njihove usposobljenosti in dodelitev pooblastil:

- Katalogizator, ki v okolju COBISS2 že ima pooblastila za kreiranje in redigiranje zapisov v COBIB-u za posamezne vrste gradiva ter je (ali bo) v zadnjih treh letih pred udeležbo na tečaju *Prehod na COBISS3/Katalogizacijo* v COBIB-u kreiral vsaj 100 zapisov, pridobi nova dovoljenja, ko IZUM ali NUK ugotovi, da je v testnem okolju COBISS3 za posamezno vrsto gradiva (po izboru, skladnem z Napotki za kreiranje testnih zapisov) kreiral 5 zapisov ustrezne kakovosti.
- Katalogizator, ki v okolju COBISS2 nima pooblastil za kreiranje ali redigiranje zapisov v COBIB-u ali v zadnjih treh letih pred udeležbo na tečaju *Prehod na COBISS3/Katalogizacijo* v COBIB-u ni kreiral vsaj 100 zapisov, pridobi ustrezna dovoljenja, ko IZUM ali NUK ugotovi, da je katalogizator v testnem okolju COBISS3 za posamezno vrsto gradiva (po izboru, skladnem z Napotki za kreiranje testnih zapisov) kreiral 10 zapisov ustrezne kakovosti in zatem opravil še preizkus znanja za vrste gradiva po svoji izbiri.

(3) Preverjanje zapisov in preizkus znanja potekata po postopku, opisanem v poglavju II. Število terminov za preizkus znanja se prilagodi potrebam knjižnic. Prvo in morebitno drugo opravljanje preizkusa znanja za posamezno dovoljenje je brezplačno.

(4) Dodatna pojasnila in priporočila glede prehoda na COBISS3/Katalogizacijo so opisana v dokumentu *Prehod na COBISS3/Katalogizacijo*.

Ljubljana/Maribor, 21. 6. 2012

Za NUK:

Mateja Komel Snoj

ravnateljica

Za IZUM:

Davor Šoštarič

direktor

Priloge:

- [Program izobraževanja za vzajemno katalogizacijo \(NUK/IZUM\)](#)
- [Kriteriji za ocenjevanje bibliografskih in normativnih zapisov v COBISS.SI](#)
- [Prehod na COBISS3/Katalogizacijo \(20. 2. 2012\)](#)